

ПІДГОТОВКА ДО ДОПИТУ МАЛОЛІТНЬОГО ПОТЕРПІЛОГО ВІД НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ

ЦИЛЮРИК Інна - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права і процесу Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4776-2278>

DOI 10.32782/EP.2022.3.13

У статті розглянуто питання про підготовку до проведення слідчої розшукової дії – допит малолітнього потерпілого від насильницьких злочинів. Визначено, що проведення допиту малолітнього потерпілого від насильницьких злочинів є вкрай необхідним, саме тому слідчий повинен ретельно підготуватись до цієї слідчої дії. Встановлено, що тактика отримання показань від малолітніх потерпілих направлена не тільки на з'ясування обставин насильницьких дій, але і на встановлення інших ймовірних доказів, що підтвердять факт вчинення насильства щодо дитини. Важливою складовою проведення допиту вказаної категорії осіб є вмiле застосування тактичних прийомів. З'ясовано: допит малолітнього потерпілого від насильницьких злочинів включає наступні стадії: встановлення психологічного контакту; вiльна розповідь; постановка запитань; ознайомлення з протоколом допиту.

Ключові слова: допит, неповнолітній, насильницькі злочини, слідчий, тактика.

Постановка проблеми

Упродовж останніх декількох десятиліть питанню і проблемним моментам провадження допиту приділялася і приділяється до сих пір безпрецедентно багато уваги з боку науковців та практиків. Було опубліковано результати ряду найважливіших досліджень у цій сфері. Однак, мабуть, не всі вони доступні широкому загалу слідчих, та й часу для ознайомлення з об'ємними матеріалами

з цих питань у слідчих часто недостатньо. У результаті, на практиці часто не використовуються багато корисних тактичних прийомів проведення цієї слідчої дії, а нерідко допускаються і помилки, які стоять на заваді до отримання потрібної інформації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Теоретичним підґрунтям дослідження стали фундаментальні праці фахівців у галузі криміналістики, кримінології, психології, кримінального права та процесу: Ю. П. Аленіна, В. П. Бахіна, В. Д. Берназа, Т. В. Варфоломєєвої, А. Ф. Волобуєва, В. І. Галагана, В. Г. Гончаренка, В. А. Журавля, А. В. Іщенко, О. А. Кириченка, Н. І. Клименко, В. П. Колмакова, М. В. Костицького, В. К. Лисиченка, В. Г. Лукашевича, Є. Д. Лук'янчикова, В. Т. Малярєнка, Д. Й. Никифорчука, Ю. Ю. Орлова, М. А. Погорєцького, Д. О. Савицького, М. В. Салтєвського, М. Я. Сєгая, О. В. Таран, О. Ю. Татарова, Л. Д. Удалової, М. І. Хавронюка, В. Г. Хахановського, П. В. Цимбала, К. О. Чаплинського, С. С. Чернявського, Ю. М. Черноус, І. Я. Фрідмана, В. Ю. Шепiтька, М. Є. Шумила та ін.

Метою та завданням статті є формування науково обґрунтованих засад тактики допиту малолітніх потерпілих від насильницьких злочинів.

Виклад основного матеріалу

З приводу провадження допиту неповнолітніх справедливою є думка Ф. М. Сокирана про те, що працівники-практики мають усвідомлювати, що тактичні прийоми, які вони застосовують під час розслідування, мають спиратися не лише на криміналістичну практику, а й на результати дослідження юридичної науки із цього питання [1, с. 47]. Разом з тим комплексний аналіз думок науковців та практиків дає підстави стверджувати, що тактично і процедурно правильне проведення допиту, у тому числі малолітніх осіб від насильницьких злочинів, залежить від якості підготовки слідчого до провадження слідчої дії. У цьому контексті автор поділяє думку В. Ю. Шепітька про те, що підготовка і проведення допиту неповнолітніх зумовлені віковими особливостями допитуваної особи, знання яких має велике значення для обрання прийомів встановлення психологічного контакту, вибору режиму проведення допиту, здійснення впливу на неповнолітнього, оцінки його свідчень [2, с. 206].

Правильно організований і проведений допит малолітнього потерпілого полягає в умілому підході слідчого до допитуваного, в отриманні в результаті відвертого і правдивого викладу фактів, що мають значення. У той же час ніякі тактичні прийоми допиту не можуть замінити творчої ініціативи слідчого, вдумливого і чуйного ставлення до допитуваного, встановлення з ним психологічного контакту [3, с. 195-197].

Визнавши, що проведення допиту малолітнього потерпілого від насильницьких злочинів є вкрай необхідним, слідчий повинен ретельно підготуватись до цієї слідчої дії.

Перед допитом малолітнього слідчий повинен виконати цілий ряд додаткових дій, що дозволяють пізнати особистісні, вікові, психічні та інші особливості такої особи, вивчити фактори, що впливають на формування, збереження та відтворення його показань. Так, орган досудового розслідування до моменту проведення допиту малолітнього потерпілого повинен мати інформацію: про психологічні особливості малолітнього (відповідність віку, рівень його інтелекту-

альних здібностей, ступінь володіння усною і письмовою мовою, можливості пам'яті, конструктивного мислення, спостережливості тощо) [4, с. 124]. Водночас з метою правильної організації слідчої (розшукової) дії слідчому необхідно мати достатню інформацію про умови життя і виховання дитини, ступінь його розумового розвитку, особливості емоційної і вольової сфери, темперамент, інтереси. Аналіз зазначених даних дозволить правильно оцінити поведінку потерпілого в момент події злочину і після нього, особливості формування показань, поведінку при допиті, що, у свою чергу, дозволить слідчому знайти правильний підхід до дитини. При цьому слідчий повинен гнучко використовувати можливості, надані йому чинним законодавством [5, с. 133].

У цьому сплетінні допит малолітнього потерпілого з цієї категорії проваджень володіє великим рівнем інформативності. Слідчий повинен усвідомлювати, що малолітній потерпілий – це, перш за все, дитина, що має певну специфіку, обумовлену віком і особливостями психіки і потрапив у важке становище. Для цього при підготовці до слідчої дії необхідно врахувати такі моменти, як вибір місця допиту, участь законних представників, і, особливо, забезпечення участі таких кваліфікованих спеціалістів, як педагога та психолога [6, с. 11].

Підготовчий етап до допиту малолітніх потерпілих від насильницьких злочинів включає наступні заходи [7, с. 10-11]: 1. Збір і вивчення всієї наявної інформації про обставини кримінального правопорушення, дитину, сім'ю малолітнього потерпілого, особу злочинця, у тому числі: бесіда з батьками (найчастіше матір'ю дитини): як батьки дізналися про злочин, хто раніше розмовляв з дитиною про злочин, інформація, яка може бути корисна для вибудовування контакту (захоплення, улюблені ігри, особливості мови). Бесіда з людиною, якій дитина вперше розповіла про злочин (обставини і зміст даного оповідання). У цьому контексті вивчення особистості допитуваного є найважливішим елементом підготовки до допиту. Саме з урахуванням особливостей його особи слід визначати стратегію допиту, прогнозувати ймовірні «ходи допитуваного»,

лінію його поведінки і підбирати тактичні прийоми, застосування яких може принести успіх. Практика свідчить, що ставлення слідчих до вивчення особистості навіть основної фігури у справі – підозрюваного (не кажучи вже про потерпілого, а тим більше свідка) – може бути охарактеризоване як вкрай несерйозне. Зазвичай воно зводиться до отримання формальних, малозмістовних характеристик [8, с.10-11].

При допиті малолітніх потерпілих необхідно враховувати їх індивідуально-психологічні особливості. Відповідні відомості слідчий отримує з бесід з батьками, вихователями та вчителями, зі знайомства з умовами життя дитини, із загальним рівнем її психічного розвитку. При цьому з'ясовується, якими знаннями і вміннями володіє дитина, схильний до надмірного фантазування, чим захоплюється, як поводить з дорослими і з однолітками, які риси його характеру, особливості темпераменту (товариськість, врівноваженість, збудливість або інертність), чи є психічні аномалії, дефекти мови, що може викликати підвищену психічну напруженість, і т.д.

Необхідно знати і позицію малолітнього по відношенню до розслідуваної події, його психічний стан у момент скоєння злочину [9, с. 137-138]. Крім того слідчий з'ясовує такі особливості малолітнього, як вразливість, спостережливість, сором'язливість, боязкість, інтереси, у кого, у якій обстановці і середовищі він жив, з ким спілкувався в останній час, чи не міг він зазнати впливу і навіювання з боку зацікавлених осіб. Усе це вкрай необхідно для тактично правильного проведення допиту потерпілого, забезпечення подальшої оцінки їх показань [2, с. 196]. 2. Попередня зустріч з родичами дитини і фахівцями інших відомств, залученими в процес розслідування (педагог, психолог, фахівець органу опіки та піклування, відповідної служби у справах дітей та уповноваженого підрозділу органів Національної поліції тощо). На цьому етапі необхідно з'ясувати, хто буде безпосередньо присутніми під час допиту дитини, а хто буде спостерігати через дзеркало Гезелла (при наявності такого), по відео трансляції або пізніше познайомиться із протоколом допиту. Не-

обхідно, щоб під час допиту були присутні тільки безпосередньо пов'язані з процесом особи, які не повинні заважати дитині давати показання.

Нерідко сором'язливі діти не бажають розмовляти з абсолютно незнайомим слідчим і відповідати на його питання. У таких випадках присутність близьких осіб надає слідству неоціненну послугу, оскільки заспокоює неповнолітніх, і вони, слухаючи цих осіб, розповідають слідчому все їм відоме [2, с. 196]. Разом з тим слід виключити всі спроби дорослих підготувати дитину до допиту [9, с. 137-138].

3. Підготовка приміщення для допиту, допоміжних матеріалів (іграшки, приладдя для малювання, анатомічні ляльки і т.п.), перевірка техніки. Необхідно продумати, як і коли буде складено протокол допиту: протягом допиту або після його закінчення. Якщо слідчий буде фіксувати інформацію безпосередньо під час допиту, необхідно підготувати ноутбук. Протокол допиту можна скласти на основі відеозапису – такий варіант дає можливість найбільш точного зафіксувати слова дитини. Не слід замінювати слова, використовувані дитиною для опису дій або частин тіла, «дорослою» термінологією, так як згодом це може привести до сумнівів у достовірності отриманої інформації в суді. Взагалі вибір місця і часу проведення допиту – проблема, що вимагає детального розгляду. Аналіз практики організації допиту показує, що слідчі повсюдно і майже постійно проводять допити у своєму кабінеті, викликаючи осіб для допиту в основному порядку. Такий виклик на допит вельми зручний в організаційному відношенні, проте часто невдалий з тактичної точки зору [7, с.14].

Важливим завданням є створення навколо дитини особливо доброзичливої, позитивної, комунікативно емоційної атмосфери; забезпечити гарні побутові умови, змістовну й цікаву зайнятість дитини, залежно від її віку та інтересів. Важливо, щоб було все необхідне, що відволікає дитину від переживань і тривоги, яку вона постійно відчуває: іграшки, книги, настільні ігри (шахи, шашки, пазли, теніс), акваріум, приладдя для малювання, ліплення, цікаві головолом-

ки, планшет, магнітофон (телевізор) тощо [10, с. 92].

Допит вказаної категорії осіб може відбуватися в домашній обстановці, у дошкільному або медичному закладі, у школі, дитячій кімнаті т. п., залежно від того, де можна домогтися максимальної комунікативної активності [9, с. 138]. Допитувати малолітнього потерпілого, який переніс важке потрясіння через вчинений злочин, краще в домашніх умовах або створити подібну обстановку в іншому місці [2, с. 298].

Місцем допиту малолітніх потерпілих також можна обрати дитячий садок або школу, якщо немає небезпеки, що потерпілого можуть засміяти інші діти, якщо їм стане відомо про те, що сталося [11, с. 12]. У процесі підготовки до слідчої (розшукової) дії необхідно вирішити питання про доцільність застосування аудіо, - відеозапису [12, с.16].

Спілкування з малолітньою особою характеризується великим об'ємом невербальної інформації, яка в подальшому може бути предметом особливого аналізу, тлумачення, співставлення із показаннями і поведінкою інших малолітніх осіб. Крім того, як правило, під час допиту малолітніх ускладнений сам процес отримання інформації про вчинений злочин (у зв'язку з маленьким віком, фізичними або психічними недоліками тощо). Відеозапис допиту малолітнього потерпілого дозволяє вирішувати морально-етичні проблеми. У подальшому якісно проведений відеозапис допиту може бути використаний судом без виклику у судові засідання [13, с. 140].

4. Підготовка переліку питань, які необхідно задати неповнолітньому та складання плану допиту. У формулюванні питань може надати допомогу педагог (педагог-психолог, психолог), знайомий з рівнем пізнавального і мовного розвитку дитини. Складання письмового плану – одна з основних форм підготовки до допиту. У плані повинно бути по можливості вичерпно висвітлено предмет допиту. При виявленні упущень план слід доповнити. Остаточний прийнятий до виконання, він стає найважливішою передумовою успіху майбутнього допиту. Головна причина невисокої якості допитів якраз і полягає у відсутності у багатьох слідчих

звички складати письмовий план допиту, у підміні його уявною схемою, містить лише найзагальніші уявлення про те, що потрібно з'ясувати. Без плану слідчий не може знати кінцевого числа питань, вичерпний предмет допиту, а тому просто приречений на упущення [14, с. 13-14].

На жаль, як свідчить практика, слідчі уникають складення такого плану, посиляючись на брак часу. Натомість вони практикують таку модель допиту як вислуховування вільної розповіді допитуваного, після чого деталізують показання у вигляді конкретних питань, окрім випадків розслідування складних злочинів. Допит малолітніх потерпілих у цьому випадку не є виключенням.

5. Участь дитини в допиті слід планувати завчасно і докладати всіх зусиль для забезпечення безперервної взаємодії між дитиною, слідчим і фахівцями інших служб (соціальних, психологічних, медичних) протягом всього процесу розслідування. У ході слідства, необхідно інформувати дітей жертв злочинів про їхні права, їх ролі, про зміст, терміни, про хід судочинства та прийняті рішення у провадженні. Уся інформація повинна бути надана зрозумілою дитині мовою і в такій формі, яка враховує його вік і ступінь зрілості. Взагалі тактика допиту потерпілого має специфіку, обумовлену його процесуальним статусом, особливостями процесу формування показань, зацікавленістю результатом розслідування та іншими факторами [2, с. 317].

Необхідно підкреслити, що тактика отримання показань від малолітніх потерпілих направлена не тільки на з'ясування обставин насильницьких дій, але і на встановлення інших ймовірних доказів, що підтверджують факт вчинення насильства щодо дитини. Важливою складовою проведення допиту вказаної категорії осіб є вмiле застосування тактичних прийомів. Застосування тактичних прийомів під час допиту дозволяє провести його цілеспрямовано, встановити психологічний контакт з допитуваним, з'ясувати, які саме обставини, факти йому відомі, вжити заходів до нейтралізації його негативної позиції і отримати від нього свiд-

чення, у яких міститься об'єктивна інформація [2, с. 289-290].

У розпорядженні слідчого завжди є певний набір тактичних засобів, використання яких дозволить без особливих труднощів і, головне, без загрози для здоров'я допитуваного (звичайно, якщо слідчий здатний не порушити межі між правомірним психологічним впливом і психічним насильством) ефективно провести допит неповнолітнього потерпілого.

Досить поширена помилка багатьох слідчих полягає в тому, що вони не бачать особливої різниці між допитом дорослих і неповнолітніх, а тим більше малолітніх. Їхні свідчення викладаються мовою дорослої людини, а питання задаються без урахування психології дитини. Нерідко слідчі вважають свідчення дітей більш щирими і правдивими, що також є помилкою. У дітей велика спостережливість, але не можна випускати з уваги схильності дітей, особливо малолітніх, до фантазування, їх сугестивність [2, с. 195].

Основною метою допиту дитини є отримання повного обсягу інформації про те, що відбулося в ході спонтанної розповіді дитини. Під час розмови слідчий або психолог (педагог) має сидіти поруч із дитиною, не допускаючи розділення столем; спілкуючись з дитиною, необхідно демонструвати повагу щодо неї, намагатись створити атмосферу довіри (наприклад, пригостити дитину чаєм). У процесі розмови необхідно з'ясувати терміни подій, які відбулися з дитиною та отримати їх опис. Для цього варто ставити цілеспрямовані запитання про насильство. При необхідності допиту малолітнього потерпілого слідчий повинен встановити: характер насильства, якщо воно було; час і обставини; людину, що заподіяла насильство; з'ясувати місце події; опис оточення; коли це трапилось, у який час – уранці, вдень, увечері, вночі, у яку пору року і т.д. [11, с. 28-30].

Допит малолітнього потерпілого від насильницьких злочинів включає наступні стадії: встановлення психологічного контакту; вільна розповідь; постановка запитань; ознайомлення з протоколом допиту.

Вважаємо за необхідне окрему увагу приділити встановленню психологічного

контакту з дитиною до і під час проведення допиту, оскільки він є основною умовою ефективності проведення допиту [15, с. 133] і значно полегшує вирішення загальних і приватних завдань слідчої дії [2, с. 242-243]. Найбільш ефективними тактичними прийомами допиту малолітньої потерпілої будуть ті, які спрямовані на подолання психологічної травми, заподіяної злочинцем, що мають на меті допомогти адаптуватися і отримати повні і достовірні свідчення безпосередньо після вчинення злочину, виключивши тим самим необхідність проведення повторного допиту [16, с. 19].

Слідчий, встановлюючи контакт із дитиною, повинен враховувати наступні моменти: 1) слідчий не «допитує» дитину; 2) ставлячи запитання, слід враховувати, що для маленьких дітей дуже складно слідкувати за двома (або більше) думками та темами; 3) діти та дорослі розмовляють «різними мовами», отже, необхідно виробити форму діалогу у зрозумілій для дитини формі; 4) слід пам'ятати, що суперечливість у відомостях, що їх надають діти є нормальною. Крім того, дитина далеко не завжди зізнається, що не розуміє поставлене запитання.

Сформульовані питання повинні бути простими і зрозумілими допитуваному. Знаючи, наприклад, що неповнолітній боязкий і сором'язливий, слідчий прагне розговорити його, розмовляючи на цікаві для дитини теми. У цілому весь допит неповнолітнього повинен проходити в режимі розмови [2, с. 197]. Разом з тим під час допиту малолітнього потерпілого слідчий не повинен обирати загрозливий тон, демонструвати перевагу, владні повноваження, однак і неприродна метушливість, солодкуватість може викликати у допитуваного недовіру. Слідчий повинен володіти навичками активного слухання, проявляти інтерес до особи співрозмовника, адже допит з точки зору кримінального процесу і криміналістики – це слідча дія, а з позиції психології – спілкування двох людей. Тому тут застосовні такі прийоми налагодження психологічного контакту, як прояв емпатії, співпереживання, створення сприятливої для спілкування атмосфери (що виключає шум, появу сторонніх осіб, телефонні дзвінки тощо).

Зазначимо, що КПК України, зокрема ст. 55, визначає особу потерпілого, а саме «потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди» [17]. Факт, що потерпілому присвячено окремий параграф (розділ 3), свідчить про важливе самостійне значення, яке законодавець відводить потерпілому у кримінальному провадженні. Отже, потерпілими можуть виступати: фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди. Це можуть бути як громадяни України, так і іноземці та особи без громадянства; юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди. Якщо говорити про малолітнього потерпілого, то необхідно зазначити, що згідно з п. 11 ч. 1 ст. 3 КПК України малолітньою особою є дитина до досягнення нею чотирнадцяти років, а неповнолітньою – малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років (п. 12 ч. 1 ст. 3 КПК України). Цікавим є той факт, що міжнародне право оперує терміном «дитина», не виокремлює поняття «неповнолітня особа» та не виокремлює з їх переліку малолітніх. У той же час з положень ст. 1 Конвенції ООН про права дитини, відповідно до якої дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше (в розумінні вітчизняного закону – не набула повної процесуальної дієздатності внаслідок реєстрації шлюбу, народження дитини чи за рішенням суду набула повної дієздатності), впливає, що надане Конвенцією визначення терміну «дитина» є аналогічним вжитому у вітчизняному праві поняттю «неповнолітня особа» [18, с. 95-98].

Вважаємо, що законодавчий корпус насправді здійснив вагомий внесок щодо захисту прав дітей у кримінальному процесі. Велика частина новел стосується саме статусу неповнолітніх у кримінальному провадженні. У цьому законодавчому акті, зокрема у ст. 10 КПК України, передбачено, що

певні категорії осіб, у тому числі неповнолітні учасники кримінального провадження, користуються додатковими гарантіями, зокрема: по-перше, це стосується особливої процедури допиту неповнолітніх та малолітніх осіб. При проведенні слідчих (розшукових) дій за участю малолітньої або неповнолітньої особи забезпечується участь законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря. У коментарі до КПК України зазначається, що для створення сприятливої обстановки, комфорту та захищеності запрошується той педагог, який безпосередньо знає та навчає допитуваного. За участю психолога допит малолітнього (неповнолітнього) свідка, потерпілого проводиться в разі, якщо внаслідок вчиненого кримінального правопорушення, свідком (очевидцем) якого він був, малолітньому завдано певних моральних страждань – таких, що призвели до тимчасового хворобливого стану (стрес, постійне перебування у стані страху тощо). Лікар залучається для проведення допиту малолітнього (неповнолітнього) свідка чи потерпілого, якщо за наслідками вчиненого кримінального правопорушення, свідком (потерпілим) якого він був, в останнього виникли тимчасові розлади психічної діяльності чи фізичні розлади здоров'я [18, с. 95-98].

По-друге, до неповнолітньої особи не може бути застосований такий захід забезпечення кримінального провадження, як привід. По-третє, обговорюваним у наукових колах нововведенням КПК України є допит малолітнього потерпілого у режимі відеоконференції при трансляції з іншого приміщення (дистанційне досудове розслідування). По-четверте, необхідно підкреслити, що насправді, з'явилась ще одна новела. Тепер у прокурора, слідчого є можливість усунути законного представника неповнолітнього від участі у проведенні слідчих (розшукових) дій. Це може бути зроблено не лише за клопотанням, а й з власної ініціативи особи, яка проводить досудове розслідування. Однак для цього повинні бути вагомі причини, оскільки це робиться лише у виняткових випадках і замість нього призначається інший представник [14, с. 113]. Водночас, сьогодні аналіз

чинного кримінального процесуального законодавства України вказує на те, що законодавець, орієнтуючись на міжнародно-правові норми, забезпечує безпрецедентний захист та розширення прав осіб, що вчинили злочин, тоді як потерпілі від злочинів, зокрема, діти – жертви злочинів, залишаються без належної державної допомоги та уваги [7, с. 11].

Висновки

Погоджуючись з наведеною точкою зору та розвиваючи її, зауважимо, що процесуальна процедура допиту малолітніх потерпілих осіб має деякі, на нашу думку, прогалини. Закріплюючи наведені вище немаловажні гарантії, законодавець не визначив механізму їх реалізації, що має суттєве значення, у тому числі, для тактично правильного та ефективного проведення допиту малолітніх потерпілих від насильницьких злочинів. Слід також звернути увагу на закріплену у законодавстві можливість усунути законного представника неповнолітнього від участі у проведенні слідчих (розшукових) дій. Практика свідчить про непоодинокі випадки, коли законні представники малолітніх потерпілих з числа батьків (опікунів), заважають допиту, впливають на достовірні показання, сприяють виникненню проблем та труднощів під час слідчої дії з різних причин. І знову ж таки виникає питання, де слідчому шукати заміну «таким» законним представникам і хто може виступати в якості останніх.

Таким чином, аналіз норм КПК України дозволяє дійти висновку, що в цілому відбулося чимало позитивних змін щодо захисту прав та інтересів малолітніх учасників кримінального провадження. Разом з тим, багато чого залежить від посадових осіб, які, здійснюючи кримінальне переслідування, зобов'язані забезпечувати законні інтереси малолітніх потерпілих, свідків, підозрюваних шляхом створення умов для реалізації передбачених Конституцією України та КПК України прав. Водночас, на нашу думку, деякі норми потребують змістовного доопрацювання.

Література

1. Сокиран Ф. М., Сокиран М. Ф. Характеристика тактичних прийомів психологічного впливу у криміналістичній діяльності слідчого. Криміналістичний вісник. 2014. № 1 (21). С. 45-52.
2. Криміналістика: підручник /- В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель /за ред. проф. В. Ю. Шепітька. Харків: Право, 2008. 464 с
3. Криміналістика: учебник / О. В. Волохова, Н. Н. Егоров, М. В. Жижина / под. ред. Е.П. Ищенко. Москва: «Прспект», 2011. 504 с.
4. Когутич І. І. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування вбивств та обумовлені ними алгоритми дій слідчого. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2013. Вип. 1. С. 233-247.
5. Левицька Л. В. Запобігання насильницьким злочинам щодо неповнолітніх в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право, кримінологія, кримінально-виконавче право». Київ, 2003. 21 с.
6. Запобігання та протидія домашньому насильству. URL: http://www.zaksoc.gov.ua/index.php?Itemid=85&id=265&option=com_content&view=article.
7. Методичні рекомендації щодо опитування дітей, що стали свідками та/або жертвами насильства, а також вчинили насильство: метод. посіб. / Д. Пурас, О. Калашник, О. Кочемировська; Т. Цюман / за заг. ред. Т. Цюман. Київ: ФОП КЛИМЕНКО, 2015. 114 с.
8. Полетаєва І. О., Федорова О. Є. Сексуальне насильство дітей як психологічна проблема. URL: http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2009/Psihologia/46130.doc.htm
9. Алексейчук В. І. Криміналістична методика судового розгляду у кримінальному провадженні по насильницьких злочинах, що вчиняються в родині (тактика судового допиту малолітніх свідків і потерпілих). Юридичний науковий електронний журнал. Запоріжжя, 2014. № 6. С.179-182.

10. Надання допомоги дітям-жертвам злочинів, пов'язаних із торгівлею дітьми, дитячою проституцією, дитячою порнографією, проти статевої свободи та статевої недоторканості дитини, з урахуванням національної та міжнародної практик: метод. посіб. / Л. С. Волинець, Л. П. Гурковська, І. В. Савчук. Київ: К. І. С., 2011. 132 с.

11. Інформаційно-методичні матеріали та аналіз нормативно-правової бази з питань попередження насильства над дітьми в сім'ї та поза нею / В. О. Брижик та ін. /; за заг. ред. Т. В. Журавель, Г. О. Христової. Київ: К.І.С., 2010. 239 с.

12. Процюк О. М. Кримінальна процесуальна регламентація й тактика допиту неповнолітнього підозрюваного: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2017. 243 с.

13. Кисельов І. О. Обстановка вчинення умисного вбивства або замаху: кримінологічний аналіз. URL: <http://sciencestorage.com/index.php/katalogstatej/psikhologicheskie-nauki/item/43>

14. Пилипенко І. Окремі проблеми застосування законодавства щодо участі неповнолітніх у кримінальному провадженні. Публічне право. 2013. № 3(11). С. 110-118.

15. Лук'янчиков Є Д., Лук'янчиков Б. Є. Тактика подолання протидії розслідуванню: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Малиновські читання». Острого: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2015. С. 193-195.

16. Весельський В. К. Слідча ситуація як категорія криміналістичної тактики. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2011. № 25.- С. 193-199.

17. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page>.

18. Кримінальний процесуальний кодекс. Науково-практичний коментар. /Ківалов С.В., Міщенко С.М., Захарченко В.Ю. Харків: Одиссей, 2013. 1104 с.

Tsyliuryk Inna

PREPARATION FOR THE INTERROGATION OF A MINOR VICTIM OF VIOLENT CRIMES

The article deals with the issue of preparation for the investigation and interrogation of a minor victim of violent crimes. It was determined that the interrogation of a minor victim of violent crimes is absolutely necessary, which is why the investigator must carefully prepare for this investigative action. It was established that the tactics of obtaining statements from minor victims are aimed not only at clarifying the circumstances of violent acts, but also at establishing other probable evidence that will confirm the fact of committing violence against a child. An important component of the interrogation of the specified category of persons is the skillful use of tactical techniques. It was found that interrogation of a minor victim of violent crimes includes the following stages: establishment of psychological contact; free story; asking questions; familiarization with the interrogation protocol.

Keywords: interrogation, juvenile, violent crimes, investigator, tactics.